

بسم الله الرحمن الرحيم

اندیشه اسلامی ۱

جلسه سوم

ابعاد روح و روان انسان :

۱- بعد ادراکی انسان:

بعد ادراکی انسان در دو حوزه نظر و عمل فعالیت می کند. پس ادراک انسان دو قسم است: ادراک نظری و ادراک عملی از این رو فلاسفه علوم را به علوم نظری و عملی و یا حکمت نظری و عملی تقسیم کرده اند.

ادراک نظری: اگر متعلق شناخت اشیاء انگونه که هستند یا خواهند بود باشد به آن حوزه شناخت نظری می گویند.

علم حصولی و علم حضوری :

علم حصولی: اگر شناختی که برای انسان حاصل می شود به واسطه صورت ها و مفاهیم ذهنی باشد به آن علم حصولی می گویند. مثلاً علم انسان به درخت-میز

علم حضوری: عبارت است از شناخت چیزی بدون واسطه یا شناخت چیزی بدون واسطه‌ی حکایت کننده. انسان مستقیماً به متعلق شناخت و یا وجود واقعی و عینی آن آگاهی دارد.. این نوع از آگاهی که در آن خودِ واقعیتِ درک شده نزد ادراک کننده حضور دارد و واسطه و حائلی میان عالم و معلوم (مُدْرک و مُدْرک) نیست را "حضوری" می گویند.

برای نمونه هنگامی که انسان شاد است، آگاهی از این شادی بدون تصویر ذهنی است و در واقع بی واسطه و مستقیم است.

- گاهی متعلق علم حضوری خدا و امور مرتبط با خداست که به آن شهود عرفانی می گویند.

ادراک عملی :

شناختی را که مربوط به حوزه عمل یعنی بایدها و نبایدها و خوب و بد است حوزه شناخت عملی گویند. حکمت عملی علم به تکالیف و وظایف انسان است. مثل علوم تربیتی و مکاتب تعلیم و تربیت

۲- بعد گرایشی انسان:

-روح انسان علاوه بر بعد ادراکی بعد گرایشی نیز دارد بعد گرایشی همان تمایلاتی هستند که با روح انسان سرشته شده اند.

-هر انسانی ذاتا از این گرایش ها هرچند در حد بسیار ضعیف و نهفته بهره مند است و آنها را در خود بطور بدیهی احساس می کند.

-این تمایلات در اثر عوامل خارجی و محیطی و تربیت پدید نیامده اند. اگرچه در رشد و شکوفایی آنها موثرند. مثل میل به دانش و پرستش خدا.

گرایش های انسان دو دسته اند :

۱- گرایش های حیوانی : مشترک میان انسان و حیوان که به آنها غریزه می گویند.

مثل : حفظ ذات و صیانت از خود- میل به جنس مخالف

۲- گرایش های انسانی : اختصاص به انسان دارند و یا دست کم نشانه های آنها در حیوانات کمتر مشاهده می گردد.

مثل : میل و محبت به خدا که از انسان جدایی ناپذیر است و می توان انسان را موجودی دین ورز یا متاله نامید.

ممکن است در این گرایش، انسان ها بر اثر عوامل محیطی نسبت به این میل تا مدتی غافل باشند یا در شناختن متعلق حقیقی آن خطا کنند.

دیدگاه متفکران مغرب زمین

پژوهش های تاریخی نشان می دهد که انسان از گذشته دور با پرستش و نیایش مانوس بوده و به خدا و دین گرایش داشته است.

انسان و بحران های فرارو :

بسیاری از بحران های فراروی انسان از عدم شناخت صحیح از حقیقت انسان ناشی شده است. این بحران ها به اختصار عبارتند از :

۱- بحران معرفتی :

شناخت صحیح انسان سبب می شود که ابزارهای شناخت او را هم بهتر بشناسیم. این ابزارها عبارتند از :
الف) حس و تجربه :

مادی گرایان خود را فقط محدود به حس و تجربه کرده اند .

نتیجه تجربه گرایی علم گرایی است....توجه تمامی پدیده ها با تجربه و علوم بشری: خدا و دین را با اقتصاد یا روانشناسی

- وظیفه علوم تجربی کشف ارتباط میان دو امر یا پدیده مادی است و نه چیز دیگر. تجربه در برابر مسائل ماورای مادی سکوت می کند.

ب) عقل : از محسوس به نامحسوس پی ببریم.

ج) شهود عرفانی : بی واسطه امور غیر حسی را درک نماید.

باید تمامی ابزارها را معتبر بدانیم و حوزه و قلمرو هر یک را هم بدرستی بشناسیم.

-دین و بحران معرفتی :

راههای شناخت بر اساس آموزه های دینی :

1-حس و تجربه

۲-عقل

3-شهود عرفانی

۴-وحی الهی : افق های گسترده تر در حوزه خداشناسی-هستی شناسی-انسان شناسی-فرجام شناسی-راه

شناسی و ...

۲- بحران اخلاقی :

در جهان معاصر ملاک خوبی و بدی اخلاقی، لذت گرایی و سود گرایی است.

ریشه این بحران اخلاقی غفلت انسان از ساحت غیر مادی اوست.

دین و بحران اخلاقی :

-پشتوانه اخلاق دین و اعتقاد به خداوند است.

پیامبران برای تحقق فضایل اخلاقی مبعوث شده اند.

-معاد انگیزه برای عمل به دستورات دینی و میل به فضایل اخلاقی

داستایفسکی : اگر خدا نباشد همه چیز مباح است.

استاد مطهری : اخلاق منهای خدا و دین و ایمان همچون اسکناس بدون پشتوانه است.

۳- بحران روانی و معنوی :

-با وجود پیشرفت های فراوان صورت گرفته در علوم روانشناسی ریشه بسیاری از مشکلات روانی کشف

نشده است.

دین و بحران های روانی : آموزه های دینی با اتصال وجود محدود انسان به وجود لایزال الهی آرامش قلبی

را در برابر بحران ها و ترس ها و اندوه ها به ارمغان می آورد.

الابد کرالله تطمئن القلوب همانا با یاد خدا دلها آرام می شود...

و من اعرض عن ذکری فان له معیشه ضنکا

-سخن یونگ که علت بسیاری از بیماری های روانی را یاس ناشی از بی دینی دانسته است.

